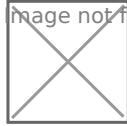

Επίκαιρα και αδιάφορα στοιχεία στα ανθρώπινα όνειρα

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Στο σημερινό απόσπασμα της μελέτης του κ. Δημήτρη Τσιολακίδη για τη θεολογική εξέταση της φροϋδικής ανάλυσης των ονείρων (προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1LlO0ir>) πληροφορούμαστε το επίκαιρο αλλά και το αδιάφορο περιεχόμενотων ονείρων.

15. ΤΟ ΕΠΙΚΑΙΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΔΙΑΦΟΡΟ ΣΤΟ ΟΝΕΙΡΟ

Σε ότι αφορά την προέλευση των στοιχείων του ονείρου ο Φρόυντ αναγνωρίζει σύνδεση των στοιχείων με τα γεγονότα της προηγούμενης ημέρας ή επίδραση της οποίας είναι καθοριστική όχι τόσο στις εντυπώσεις της ίδιας ημέρας, αλλά στο γεγονός ότι μια συμπτωματική αναπόληση ενός συμβάντος προκαλεί την ανάκληση μιας εντύπωσης που δεν ανήκει απαραίτητα στο κοντινό παρελθόν. Η θέση του Φρόυντ διατυπώνεται με την πεποίθηση ότι «Το όνειρο μπορεί να αντλήσει τα στοιχεία του από οποιαδήποτε εποχή της ζωής μας φθάνει να τα συνδέει ένας συνειρμός ιδεών με τα γεγονότα της ημέρας του ονείρου (με τις “πρόσφατες»” εντυπώσεις).

Little blue butterfly in sunset

Στη συνέχεια αναλύει όνειρα βαδίζοντας στη βάση της θεωρίας του με σκοπό να ανακαλύψει μέσα σε αυτά γεγονότα που προσδιορίζουν το περιεχόμενο. Η έρευνά του επεκτείνεται ώστε να καταστεί εφικτή η δυνατότητα να ορίσει τη σημασία που έχουν πρόσφατες και αδιάφορες εντυπώσεις στο περιεχόμενο του ονείρου και τη σχέση του με τα ενεργά γεγονότα της εγρήγορσης. Ως αντικείμενο μελέτης λαμβάνεται το έκδηλο- φαινομενικό περιεχόμενο, αλλά και το λανθάνον περιεχόμενο του ονείρου -το πραγματικό του νόημα- το οποίο δίνει νέα σημασία στο όνειρο. Προκύπτει λοιπόν κατά τον Φρόυντ το συμπέρασμα ότι: «στο όνειρο νοιαζόμαστε για τις φροντίδες μας της εγρήγορσης και λαβαίνουμε τον κόπο να ονειρευτούμε μόνο αυτά που απορρόφησαν τη σκέψη μας στη διάρκεια της ημέρας».[79] Στη διευκρίνιση αυτής της διαπίστωσης συμβάλει η μετάθεση.

Η ψυχική διεργασία της μετάθεσης για τον Φρόυντ είναι πρωτογενής και συνίσταται στη μετάθεση ενός στοιχείου (προσώπου, τόπου, ιδέας) για να παρασταθεί από άλλο με το οποίο συνδέεται συνειρμικά. Γίνεται αντιληπτό ότι συντελείται μια ψυχολογική διεργασία που θα μπορούσε να αποδοθεί ως μετάθεση «του ψυχικού τόνου -στην πορεία του συνειρμού. Η «ψυχική φόρτιση» περνάει από τις παραστάσεις που έχουν υψηλή αρχική δυναμικότητα σε άλλες που η έντασή τους είναι αδύνατη.»[80] Πρόκειται για τις παραστάσεις που εντοπίζονται στο κατώφλι της συνείδησης.

Τα υπολείμματα γεγονότων ήσσονος σημασίας δίνουν την εντύπωση μιας μετατόπισης αντί μετάθεσης που έρχεται ως κατάληξη της υφιστάμενης

λογοκρισίας μεταξύ δύο ψυχικών υποστάσεων, δηλαδή των τάσεων- ενορμήσεων, και του συστήματος- κριτικός θεσμός. Ακολουθώς «όταν μια μέρα μας φέρνει δύο γεγονότα ικανά να προκαλέσουν όνειρα, το όνειρο συνενώνει σε ένα όλον τους υπαινιγμούς αυτών των γεγονότων. Ένα είδος καταναγκασμού το υποχρεώνει να δημιουργήσει με αυτά ένα ενιαίο σύνολο.»[81] Παρακάτω δίδεται σχετικό παράδειγμα.

Ο καταναγκασμός αυτός είναι μέρος μιας έτερης πρωτογενούς διεργασίας, της συμπύκνωσης (πρωτογενής διαδικασία και μέθοδος της διεργασίας του ονείρου όπου διαφορετικές πραγματικότητες από διαφορετικές περιόδους ενώνονται σε αμάλγαμα και τελούν υπό συνειρμική σύνδεση μέσω ομοιοτήτων στη περιοχή του ασυνείδητου). Ο Φρόυντ συμπεραίνει ότι «η αφορμή που προκαλεί το όνειρο μπορεί να είναι ένα γεγονός της εσωτερικής μας ζωής που μας το θύμισε η εργασία της σκέψης μας στη διάρκεια της ημέρας», [82] και παρουσιάζει το πεδίο στο οποίο μπορούμε να αναζητήσουμε τις πηγές του ονείρου.

Το πεδίο αυτό το διαμορφώνουν τα σημαντικά γεγονότα που έχουμε ζήσει. Έτσι ως πηγή μπορεί να εκληφθεί α) Ένα σημαντικό γεγονός της ψυχικής μας ζωής που παρασταίνεται κατ' ευθείαν στο όνειρο. β) Πολλά πρόσφατα και σημαντικά γεγονότα που το όνειρο τα συγκεντρώνει σε ένα όλον. γ) Ένα ή πολλά πρόσφατα σημαντικά γεγονότα που παρασταίνονται στο όνειρο με την αναπόληση ενός ταυτόχρονου αλλά αδιάφορου γεγονότος. δ) Ένα σημαντικό γεγονός εσωτερικής ζωής (ανάμνηση αλληλουχία σκέψεων) που παρασταίνεται πάντα στο όνειρο με μια πρόσφατη αλλά αδιάφορη εντύπωση» [83]. Προϋπόθεση για τις περιπτώσεις Γ και Δ είναι: «1^ο το περιεχόμενο του ονείρου να μπορεί να συνδεθεί με το πρόσφατο γεγονός. 2^ο πηγή του ονείρου να είναι ένα γεγονός που να έχει ψυχική αξία».[84]

Βέβαια οι αδιάφορες εντυπώσεις που είναι πρόσφατες και χρησιμοποιούνται στο όνειρο χάνουν τον επίκαιρο χαρακτήρα τους, καθώς με την πάροδο των ημερών τις διαδέχονται άλλες. Αυτό που προσδίδει μια ψυχική αξία στο όνειρο ανάλογη με αυτή της ανάμνησης ή των συλλογισμών, είναι η φρεσκάδα της εντύπωσης. Το ότι σε αδιάφορες πρόσφατες εντυπώσεις που εμφανίζονται στο όνειρο συναντούμε στοιχεία προγενέστερων περιόδων, οφείλεται στο γεγονός της μετάθεσης η οποία αντικαθιστά σημαντικά ψυχικά στοιχεία με άλλα αδιάφορα, όπως συμβαίνει και στη σκέψη.

[Συνεχίζεται]

[80] Αυτόθι σ.145

[81] Αυτόθι σ.147

[82] Αυτόθι σ.148

[83] Αυτόθι σ.148

[84] Αυτόθι σ.148